

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Høring - utvalgsinnstilling om samisk forskning og høyere utdanning – «Langs lange spor»

Utdanningsforbundet viser til departementets høringsbrev av 24.8.2012 og takker for anledningen til å kommentere rapporten.

Om oppdraget

Som en oppfølging av Stortingsmelding nr. 30 (2008–2009), Klima for forskning, oppnevnte Kunnskapsdepartementet et utvalg som skulle belyse samisk forskning og høyere utdanning. Målet var å tilrettelegge for samisk forskning, og derfor ønsket regjeringen å få utredet utviklingstrekk, behov og målsettinger for samisk forskning, herunder rammer for strategisk samarbeid, institusjons- og nettverksbygging. Forskning og høyere utdanning skulle ses i lys av grunnlaget for videre samisk samfunnsutvikling i et bredt perspektiv.

Utvalgets mandat omfattet en kartlegging av eksisterende miljøer innenfor samisk forskning og høyere utdanning, deres profil og utvikling, og det å diskutere kunnskapsutfordringer og fremme forslag for å utvikle forskning innenfor områder av stor betydning for utvikling av det samiske samfunnet.

Utvalget hadde i oppdrag å legge folkerettens regler om urfolk og minoriteter til grunn. Det finnes ingen særskilte, uttrykkelige bestemmelser i folkeretten om urfolks rettigheter til egne institusjoner for forskning og høyere utdanning. Samenes likeverdige tilgang til de nasjonale utdannings- og forskningsinstitusjonene i Norge er fundamental i et rettighetsperspektiv, men ikke tilstrekkelig til å sikre samenes likeverdige rett til å utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Da trengs det egne institusjoner med ansvar for å ivareta disse målene, og dette er erkjent av norske myndigheter.

Utvalget har samlet sin oppmerksomhet om; å sikre best mulige vilkår for samisk forskning og høyere utdanning, å sikre og fremme forskning og høyere utdanning spesielt på områder av stor betydning for utviklingen av det samiske samfunnet og å drøfte en organisering av samisk forskning og høyere utdanning.

Utdanningsforbundet ser rapporten som et viktig bidrag til å øke kunnskapsgrunnlaget om samiske forhold og samisk høyere utdanning og forskning. Den beskriver omfanget, tilstanden og avdekker utfordringer og reflekterer rundt fremtidige muligheter i samiske samfunn.

Utdanningsforbundet vil særlig kommentere anbefalingene til punktene; Forskningstemaer og forskningsbehov, rekruttering til høyere utdanning og forskning og Samisk høyskole.

Forskningstemaer og forskningsbehov

Omfanget av samisk forskning og utdanning har økt, men det er nødvendig med ytterligere innsats når det gjelder styrking, koordinering og synliggjøring av feltet, mener utvalget. Utdanningsforbundet støtter dette, og støtter også at styrking av den internasjonale kontakten urfolk imellom gjennom bl.a. FoU- prosjekter og undervisning bør videreutvikles. Det er viktig at samisk forskning kan bygge videre på sentrale områder innenfor rettigheter, kulturarv, språk og utdanningsforhold, næring, politikk og helse, men det er også en utfordring å se sammenhenger mellom disse, noe som gir nye kunnskapsutfordringer. Urfolks helhetlige kompetanse bør legges vekt på i denne sammenheng.

Rekruttering til høyere utdanning og forskning

Utdanningsforbundet er opptatt av å rekruttere og beholde samiske lærere og å utvikle samisk forskning. Rekruttering til høyere utdanning er svært lav i Finnmark i dag. Som utvalget peker på, starter rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning tidlig - i barnehage og skole. Det svake samiskspråklige rekrutteringsgrunnlaget til høyere utdanning gir utfordringer for rekruttering av fagfolk med kompetanse i det samiske språket. Utdanningsforbundet støtter utvalgets forslag om oppfølging av eksisterende rekrutteringstiltak som er beskrevet i Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning og Forskningsrådets program for samisk forskning.

Samisk lærerutdanning står i en særstilling, den gis i dag bare ved Samisk høyskole. Utdanningen er akkreditert også i Sveige og Finland. I og med at dagens lærerutdanning er delt og den enkelte kandidat ikke dekker alle grunnskolenes fag, sammen med begrensede ressurser som følge av lavt studenttall, dekker Samisk høyskole på langt nær alle grunnskolenes fag. Dette fører til at man i neste omgang ikke har en lærerstab som dekker skolens behov i samiske samfunn som er små og geografisk spredt. Når samisk lærerutdanning vurderes, er det viktig at den behandles sammen med annen lærerutdanning og at det ikke legges opp til en «etterpå- status».

Samisk høyskole

Samisk høyskole er en kulturbærende institusjon med ansvar for forskning og forskningsbasert undervisning i samiske språk. I mandatet blir utvalget bedt om å vurdere høyskolens status og videre utvikling innenfor det norske utdanningssystemet.

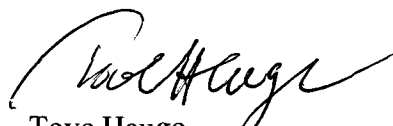
Utvalget konkluderer med at nåværende akkrediteringskriterier for vitenskapelige høyskoler sperrer for at Samisk høyskole skal kunne oppnå slik status i overskuelig framtid; den samisktalende befolkningens størrelse og rekrutteringssituasjonen umuliggjør det. Utvalget går derfor inn for at det må gjøres unntak fra akkrediteringsreglene slik at intensjonene i norsk samepolitikk, understøttet av en rekke folkerettslige bestemmelser, kan realiseres.

Utdanningsforbundet vil peke på at samisk høgskole har siden oppstarten hatt mål om å utvikle seg til et samisk/urfolks universitet. NOKUTs akkrediteringskriterier har hittil gjort det umulig å oppnå status som vitenskapelig høgskole. Utvalgets forslag om å lage unntaksbestemmelser for akkreditering av samisk høgskole der man fraviker det numeriske kravet om 15 doktorgradsstudenter støttes av Utdanningsforbundet, dersom man etablerer et fagfellesystem som kan vurdere bestemmelsene slik at kvaliteten opprettholdes på et høyt nivå. Dette må også sees i sammenheng med de andre tiltakene som utvalget foreslår, f.eks. forslaget om et eget program for samisk språkrøkt. Det vil bidra til kvalitet i samisk språklig forskning og språkutvikling og ikke minst undervisning.

Med vennlig hilsen

Torbjørn Ryssevik
seksjonssjef

Tove Hauge
spesialkonsulent